

Temat: Tradycje i obrzędy ludowe w okresie Świąt Bożego Narodzenia

Cel :

- ✚ zapoznanie z tradycjami i obrzędami ludowymi związanymi z Bożym Narodzeniem.

BOŻE NARODZENIE – gody. Czas Świąteczny od **Wigilii do Trzech Króli** pełen wierzeń, zwyczajów, przewidywań.

WIGILIA BOŻEGO NARODZENIA – to najbardziej uroczysty dzień w roku, wyjątkowy, nadzwyczajny. Jaka **Wigilia** taki cały rok – mówiono. Dzień mijał na przygotowaniach wieczerzy i przyozdabianiu domu. Na pobielonych ścianach przyklejano kolorowe wycinanki, wieszano sztuczne kwiaty i świerkowe gałązki. W kącie izby stawiano snop żyta. Na stole rozścielano siano, które nakrywano obrusem. Choinka pojawiła się dopiero w okresie międzywojennym, a prezenty pod choinkę – po drugiej wojnie światowej.

Mężczyźni wykonywali konieczne prace gospodarcze, kobiety i dzieci przygotowywały postną wieczerzę.

W Wigilię nie wolno było niczego pożyczać ,aby w domu nie było w przyszłym roku braków.

PRZYGOTOWANIA DO WIGILII:

- ✓ dzieci starają się być tego dnia grzeczne (postępowanie rzutuje na cały rok);
- ✓ bez potrzeby nie odwiedza się nikogo, jeżeli już trzeba, to należy usiąść na chwilę na ławie(inaczej kura nie wysiedzi kurcząt);
- ✓ tego dnia obowiązuje post (nie je się śniadania ni obiadu);
- ✓ na stole kładziono **otawę** (potraw) – miękkie siano z drugiego pokosu, na drugi dzień otawę rozdzielano między konie, bydło i owce (bo były one przy Narodzeniu Chrystusa);
- ✓ dzieci wyglądały **zorki** – pierwszej gwiazdki;
- ✓ zostawiano jedno puste miejsce przy stole;
- ✓ starano się, aby przy stole była parzysta liczba ludzi – wtedy wszyscy szczęśliwie dożyją następnej kutii.

POTRAWY WIGILIJNE:

- ✓ kutia: pęczak na gęsto zalany mlekiem makowym z miodem;
- ✓ kisiel: mąka owsiana z łuskami zalana na noc, następnie gotowana na wolnym ogniu, okraszona cebulą smażoną na oleju;
- ✓ smażona ryba;
- ✓ marynowane śledzie;
- ✓ pieczone opłatki pszenne na drożdżach;
- ✓ gotowany barszcz z grzybami;
- ✓ obwarzanki;
- ✓ kompot z suszonych jabłek i gruszek.

Potraw powinno być siedem albo dziewięć, a w każdym razie liczba nieparzysta.

Wieczera chłopska składała się z siedmiu potraw, szlachecka z dziewięciu, a pańska z jedenastu. Znów gdzie indziej zwyczaj nakazywał, by potraw było sześć, dwanaście czy jeszcze większa wielokrotność sześciu. Ale wszędzie, bez wyjątków, były to dania postne, przygotowane z darów lasu, pól, ogrodów, stawów, rzek i jezior. Nie godziło się jeść mięsa zwierząt, bo tego wieczoru ludzie i zwierzęta stanowiły jedną rodzinę. Pierwszy dzień świąt spędzano w spokojnej rodzinnej atmosferze. W tym dniu nikt nikogo nie odwiedzał. W drugi dzień godów święty Szczepan rozpoczynał wesoły cykl świętowania. W domach oczekiwano kolędników. Od Szczepana do Matki Boskiej Gromnicznej z szopką, gwiazdą, z Herodami chodzili przebierańcy z kozą, turoniem, Żydem i innymi postaciami, które wpadały ze śmiechem i śpiewem do izby, buszowały w garnkach, psociły, a po odśpiewaniu lub odegraniu złośliwego tekstu upominały się o poczęstunek, jedzenie, pieniądze.

Gospodarze bardzo chętnie przyjmowali kolędników, nawet kilka kolejnych grup, bowiem od ich życzeń zależało powodzenie rodziny i gospodarstwa.

Uczęstowani i obdarowani śpiewali zwykle:

„za kolędę dziękujemy, zdrowia, szczęścia wam życzymy,
żeby len rodził się w pas, konopie jak chłopie,
żeby się kobyły zrebiły, krowy cielily, owce kocily,
żeby wam wszystkie wiodły”.

Bywało czasem, że gospodarze ociągali się z wpuszczeniem kolędników do izby. Mogli usłyszeć wtedy groźną zapowiedź:

„nie dajcie nam długo stać, bo wam będziem strzechę rwać”.

A gdy skąpi gospodarze całkiem nic kolędnikom nie dali, śpiewano:

„w tej chałupce gołodupce, wszystko mają, nic nie dają (...)
żeby się nic nie szykowało,
kury się nie niosły, kobyły nie żrebiły,
krowy nie cielily, owce nie kociły,
żeby wam się nic nie wiodło”.

Takich życzeń bano się najbardziej. Był to czas, kiedy obowiązywały psoty i figle, które młodzież nawzajem sobie płatała, a także różne złośliwości robiono wrednym sąsiadom. Wesołe zabawy kończyły ostatki i wtorek zapustny.

Lekcja biblioteczna kl. VI

Temat : **Związki frazeologiczne znane i mniej znane.**

Cele:

- ✚ przypomnienie definicji pojęcia związku frazeologicznego;
- ✚ poszerzenie znajomości związków frazeologicznych;
- ✚ kształtowanie wyszukiwania informacji z różnych źródeł (słowniki, Internet).

Tok zajęć:

1. Przypomnienie i zdefiniowanie pojęcia: związek frazeologiczny.
  - Związek frazeologiczny, frazeologizm – utrwalone w użyciu połączenie dwóch lub więcej wyrazów z ustalonym znaczeniem innym niż znaczenia wyrazów składających się na związek.

2. Podanie przykładów:

w języku polskim i angielskim

Piece of cake – bułka z masłem; a cold fish – zimny drań.

3. Zwroty zaczerpnięte z biblii i mitologii w literaturze.

BIBLIA

Ziemia obiecana- kraj szczęśliwości, dobrobytu, bogactwa, wolności;

Manna z nieba – nieoczekiwana pomoc, ratunek;

Wieża Babel- chaos, bałagan, zamieszanie, różnorodność poglądów;

Hiobowe wieści – wieści smutne, tragiczne, fatalne;

Judaszowski pocałunek – gest fałszywy, obłudny, zdradziecki;

Judaszowskie srebrniki – zapłata otrzymana za zdradę;

Wdowi grosz – ofiara ze szczerego serca, niewielka suma;

Zakazany owoc – coś zakazanego, zabronionego;

Niewierny Tomasz- sceptyk, niedowiarek.

MITOLOGIA

Koń trojański – podstępny i niebezpieczny dar, zguba, ukryte niebezpieczeństwo, chytry plan;

Między Scyllą a Charybdą – być w sytuacji bez wyjścia;

Róg obfitości – bogactwo, niewyczerpane zasoby;

Pięta Achillesa – słaby punkt;

Spartańskie wychowanie – surowe, skromne, z dyscypliną;

Wizja Kasandry – zapowiedź klęski;

Szyfowa praca – praca ciężka, bezcelowa, nie mająca końca, skazana na niepowodzenie;

Puszka Pandory - przyczyna zmartwień i kłopotów i nieszczęść;

Nić Ariadny – pomoc, coś, co pozwala wyjść z trudnej sytuacji;

Złote runo – bezcenny, legendarny skarb, bogactwo, majątek.

4. Podsumowanie:

5. Uczniowie wyjaśniają (za pomocą słownika lub Internetu) znaczenie pięciu wybranych związków frazeologicznych :

szara eminencja - ...

tajemnica poliszynela - ...

złoty cielec - ...

puścić coś płazem - ...

gruszki na wierzbie - ...

bajońskie sumy - ...

advokat diabła - ...

dwa grzyby w barszcz - ...

czarny koń - ...

biały kruk - ...

niedźwiedzia przysługa - ...

w czepku urodzony - ...

krokodyle łzy - ...

chwycić byka za rogi - ...

miotać gromy - ...

łabędzi śpiew - ...

hiszpańskie buty - ...

jajko Kolumba - ...

chłopiec do bicia - ...

rosyjska ruletka - ...

gruba kreska - ...

bocianie prawo - ...

kwadratura koła - ...

czeski film - ...